

СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЗАСАДАХ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО ПІДХОДУ

Холявко В. В.

*кандидат технічних наук, доцент,
учений секретар,
КПІ ім. Ігоря Сікорського
м. Київ, Україна*

У сучасних умовах принцип студентоцентрованого навчання набуває особливої значущості, оскільки освітнє середовище зазнає глибоких змін під впливом цифрових технологій, процесів глобалізації та змін на ринку праці. Вважається, що дотримання цього принципу сприяє формуванню особистості, здатної до автономної діяльності, критичного мислення та самостійного здобуття знань й адаптації до змінних умов професійної діяльності. В той же час для викладача це означає постійний професійний розвиток, відкритість до нових методів навчання та встановлення нового типу суб'єкт-суб'єктної взаємодії зі студентом, яка є більш партнерською, ніж традиційна авторитарно-ієрархічна модель, у якій викладач виступає єдиним джерелом знань, а студент – пасивним їх споживачем.

Таким чином, студентоцентризований підхід до організації освітнього процесу ґрунтується на трьох ключових засадах:

- формуванні у студентів здатності до самостійного навчання та відповідального ставлення до освітньої діяльності;
- реалізації індивідуальних освітніх траєкторій, що враховують особисті потреби, інтереси та темп засвоєння матеріалу;
- впровадженні рефлексивної практики, яка охоплює як самоаналіз студентів, так і педагогічну рефлексію викладачів щодо ефективності навчального процесу.

Але успішна реалізація будь-якої концепції залежить від її системної підтримки на всіх рівнях: від інституційної політики ЗВО до щоденної взаємодії викладача зі студентом. І на разі спостерігаються значні труднощі на всіх рівнях функціонування системи вищої освіти:

- Безкінечні «танці святого Віта» в МОН України щодо нормативного супроводу освітнього процесу;
- Професійне та емоційне вигорання викладачів внаслідок бюрократичної перевантаженості, низької оплати праці, суспільного знецінення;
- Недостатня педагогічна підготовленість викладачів;
- Відсутність мотивації до навчання, пізнавальної діяльності та застосування вольових, інтелектуальних, емоційних зусиль для досягнення результатів навчання у студентів;
- Суттєво обмежені ресурси та інфраструктура ЗВО;

– Невизначеність балансу між академічною свободою та вимогами щодо дотримання академічних стандартів.

До цього можна додати подекуди викривлене розуміння самої ідеї студентоцентризму. Наявні випадки, коли «студентоцентризм» перетворюється в «студентоугодництво». Причиною такої трансформації можуть бути як жорстка прив'язаність штатного розпису кафедр до контингенту студентів, так і неактуальність/застарілість/невостребованість освітніх програм, низька академічна вимогливість викладачів, відсутність на кафедрі культури забезпечення якості освіти та низка інших факторів.

Попри наявні труднощі у реалізації студентоцентрованого підходу в освітній діяльності, саме ця модель навчання залишається єдиним ефективним шляхом до формування висококваліфікованих фахівців, здатних адекватно відповідати на виклики сьогодення.

Щоб студентоцентрований підхід став дієвим інструментом підготовки компетентних спеціалістів в Україні, необхідно реалізувати низку стратегічних кроків на інституційному, педагогічному та культурному рівнях.

1. Насамперед, слід забезпечити **системну підготовку викладачів ЗВО** до викладання з застосуванням сучасних інтерактивних технологій. Крім того, **має відбутися перехід від авторитарної до партнерської моделі викладання**: викладачі повинні мати можливість проходити ефективні курси підвищення педагогічної майстерності, застосування інтерактивних методик тощо. Під час аудиторних занять необхідно створювати умови для активної участі студентів в роботі, надавати зворотний зв'язок, підтримувати рефлексію та самостійність.

2. **Обмеженість ресурсного забезпечення та інфраструктури ЗВО, особливо технічного профілю**, залишається одним із ключових бар'єрів на шляху ефективного впровадження студентоцентрованого навчання в Україні. Недостатній рівень матеріально-технічного оснащення, відсутність стабільного фінансування, слабка цифрова інтеграція значно ускладнюють набуття практичних навичок, реалізацію індивідуальних освітніх траєкторій та забезпечення доступності та інклюзивності освіти. Подолання цих викликів потребує системного підходу, зокрема державної підтримки, інвестицій та розвитку партнерств між університетами, бізнесом і громадянським суспільством.

3. Важливим є **перехід від формального декларування до реального впровадження** принципів студентоцентризму в освітніх програмах, навчальних планах та щоденній практиці. Це означає, що студентоцентризм має перестати бути лише риторичною складовою стратегічних документів, а стати основою щоденної освітньої діяльності. Для цього має відбутися **інтеграція принципів студентоцентризму в систему внутрішнього забезпечення якості освіти**. Також доцільно запровадити фінансову та адміністративну підтримку інноваційних освітніх практик. Наприклад, гранти на розробку нових курсів, цифрових ресурсів, проєктного навчання. Розширення кількості освітніх програм за моделлю дуальної освіти

також забезпечить насичення освітнього контенту реальними виробничими практиками.

4. Пасивність або низька мотивація студентів на разі є одним із найсерйозніших викликів для ефективного впровадження студентоцентрованого підходу. Частина здобувачів освіти не готова до активної участі в навчальному процесі, не бажає брати відповідальність за власний освітній розвиток. Причини цього явища можуть бути різними: недостатня підготовка на попередньому освітньому рівні; **нестача навичок самоорганізації, критичного мислення; відсутність уміння навчатися, самостійно долати труднощі, рефлексувати; аж** до загального зниження розуміння ролі освіти як інструменту самореалізації. Це може призвести до **формування споживацького ставлення до освіти**, за якого студент розглядає навчальний процес як послугу, а не як спільну працю з викладачем над власним розвитком. Подолання цієї проблеми потребує **цілеспрямованої роботи над мотивацією студентів за рахунок зміни освітньої парадигми** від "отримання знань" до "конструювання знань", розвитку їхніх пізнавальних навичок, заохочення студентів до рефлексії та самопізнання, що сприятиме формуванню внутрішньої мотивації до навчання. Також заходи мають бути направлені на формування культури академічної відповідальності через наставництво, просвітницьку роботу, зворотний зв'язок і приклад викладача щодо поваги до студента, відкритості та захоплення від отримання нових знань. Не менш суттєвим є **створення сприятливого освітнього середовища**, яке включає доступ до цифрових ресурсів, гнучкість у виборі освітніх траєкторій, підтримку індивідуальних потреб студентів.

На **третьому рівні вищої освіти** впровадження студентоцентрованого підходу набуває специфічних рис, оскільки орієнтоване на формування дослідницької компетентності, наукової автономії та лідерства в академічному середовищі. Тому, вирішення освітніх викликів на цьому етапі потребує відмінних стратегій, інструментів та механізмів, порівняно з бакалаврською чи магістерською підготовкою.

Так на інституційному рівні студентоцентризм може проявлятися в створенні дослідницьких хабів, лабораторій, платформ для міждисциплінарної співпраці, забезпеченні доступу до цифрових ресурсів, міжнародних баз даних, інших аналітичних інструментів.

На викладацькому рівні студентоцентрованість повинна стати наслідком реалізації партнерської моделі суб'єкт-суб'єктної взаємодії між науковим керівником та аспірантом, що можливо за умови впровадження довірливої та рівноправної взаємодії між аспірантом і науковим керівником, активного використання методів фасилітації, регулярного конструктивного зворотного зв'язку та етичної підтримки.

Аспірантам в рамках студентоцентрованого підходу варто опікуватися не лише проведенням наукових досліджень і опануванням освітньої складової, а й формуванням навичок саморефлексії, тайм-менеджменту, академічного письма. Брати активну участь в наукових

проектах, конференціях, грантових програмах, програмах академічної мобільності.

Висновки. Реалізація студентоцентрованого підходу на третьому рівні вищої освіти – це стратегічний крок до формування нового покоління дослідників, здатних до самостійного мислення, інноваційної діяльності та відповідального внеску в науку задля забезпечення сталого економічного, технологічного й гуманістичного розвитку України. Водночас ефективне подолання існуючих викликів можливе лише за умови комплексного підходу, який поєднує інституційну підтримку, трансформацію педагогічних практик та активну, усвідомлену участь в навчальному процесі самих здобувачів освіти.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-546-7-46>

**РОБОТА З МУЗИЧНИМИ ПЕРШОДЖЕРЕЛАМИ У
ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ТРЕТЬОГО РІВНЯ ОСВІТИ
(НА ПРИКЛАДІ «ХЕРУВИМСЬКОЇ ПІСНІ»
D-MOLL ЯКОВА ЯЦИНЕВИЧА)**

Чамахуд Д. В.

доктор філософії,

старший викладач кафедри музичного мистецтва,

циклової комісії методики музичної освіти

та вокально-хорової підготовки,

Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж»

Волинської обласної ради

м. Луцьк, Україна

Робота з музичними першоджерелами, зокрема вивчення та аналіз духовних творів українських композиторів, є невід’ємною частиною професійної підготовки здобувачів третього рівня освіти зі спеціальності «Музичне мистецтво». Серед творів Літургії українські композитори кінця XIX – початку XX століття нерідко по декілька разів обирали тексти таких частин як «Милість миру» (М. Вериківський, М. Леонтович, П. Козицький, К. Стеценко), «Отче наш» (Я. Степовий, Й. Кишакевич, П. Гончаров, О. Кошиць, Ф. Якименко). Найпоширенішим пісенським жанром, призначеному для виконання в церкві, стала «Херувимська пісня», що співається на Літургіях святого Іоанна Златоустого та святого Василя Великого (складена та введена у богослужіння ще в VI столітті у Візантії). У своїй творчості до неї неодноразово зверталися